

Druhotná krajinná štruktúra k. ú. obce Višňové v rokoch 1962 až 2009

Miroslav Vrábek

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Fakulta prírodných vied, Katedra ekológie
a environmentalistiky, Trieda A. Hlinku 1, 94974 Nitra
miroslav.v@post.sk

Krajina ako otvorený systém tvorený synergiou prírodných a antropogénnych činiteľov, patrí medzi významné objekty ekologického výskumu. Je výsledkom dlhodobého vývoja v čase a priestore zo zásadným vplyvom človeka. Hľadanie kontinuity historickej krajiny so súčasťou nám môže pomôcť pochopiť jej vzhľad, štruktúru, pôvod biologickej rozmanitosti, ale aj procesy prebiehajúce v súčasnej krajine. Dôvodom štúdia dlhodobých zmien krajiny je predovšetkým potreba poznania reakcie krajiny na prebiehajúce politické, ekonomické, environmentálne zmeny a tlaky v minulosti, zvlášť v priebehu 20. storočia, ktoré bolo na tieto udalosti bohaté. Tento pohľad môže obohatiť naše videnie súčasného stavu krajiny a poskytnúť určité podklady aj pre predikciu reakcií krajiny na určitý manažment.

Druhotná štruktúra sa vytvára na podklade prvotnej štruktúry pôsobením prírodných síl a hospodárskej činnosti človeka a je vyjadrená priestorovým rozložením prvkov krajiny. V rámci druhotnej krajinej štruktúry môžu byť zachytené rôzne vývojové fázy zmien krajiny, ktoré môžu byť charakterizované na základe historických prameňov (slovné popisy, dobové maľby krajiny, historické mapy, fotografie a pod.) [1]. Je zložená z povrchových prvkov (*land-cover*), ktoré môžeme interpretovať aj vo funkčných súvislostiach, ako využívanie zeme (*land use*) a z materiálnych výtvorov človeka, najmä technických objektov [2]. V predkladanom príspevku hodnotíme využitie a pretváranie krajiny človekom pomocou historických máp a leteckých snímok, identifikujeme a analyzujeme zmeny vo využití krajiny v príslušných časových etapách, interpretujeme tieto zmeny na základe princípov používaných v krajinej ekológii a prezentujeme mapové podklady z rokov 1962, 1986, 2003 a 2009.

Na základe hodnotenia súčasného plošného a priestorového zastúpenia skupín prvkov, vo vzťahu k pôvodnému, možno hodnotiť rôzny stav intenzity premeny súčasnej krajinej štruktúry, ako podklad pre hodnotenie jej biologickej a ekologickej hodnoty [3], prípadne ekologickej stability. V syntetickej časti ekologických podkladov o krajine, v rámci ekologického plánu krajiny, je hodnotenie štruktúry krajiny význačným podkladom pre typizáciu biologických komplexov a premieta sa aj do ekologickej typizácie a regionnalizácie krajiny. Prezentované ekologické podklady o krajine poskytujú možnosť ďalšej interpretácie, výsledky budú môcť byť využité pri ďalšom ovplyvňovaní využitia krajiny v prospech zachovania priaznivého stavu osobitne chránených biotopov, ktoré sú predmetom ochrany v tomto európsky ale aj národne významnom území.

[1] Ružička, M., Mišovičova, R. Krajinná ekológia. Nitra, Biodféra, **2006**.

[2] Demo, M. Usporiadanie a využívanie pôdy v poľnohospodárskej krajine. Nitra, **1998**, 135.

[3] Ružička, M., Ružičkova, H. Druhotná štruktúra krajiny, ako kritérium rovnováhy. *Quaestiones geobiologicae*. Bratislava, ÚBK SAV, **1973**, 23.